

2000-Talets Vetenskap

Tidningen som talar... ..när andra tiger!

1/2012 Feb

Årgång 17

Pris 40 kr

TEMA

– kinesiska alternativa
metoder för harmoni
och hälsa

Hypotyreos

Typ 2:

Skolmedicinens

blinda

skamfläck

Besök hos TCM-
doktor Sofia i Peking

Ralf Sundberg avslöjar
forskningsfusket

David Jonstad om den
framtida kollapsen

Alternativa metoder till hälsa i varje nummer!

Vi läser David Jonstads bok *Kollaps*: ”Peak everything” kräver att vi ställer om – NU!

I 2000-Talets Vetenskap har vi publicerat artiklar ur olika perspektiv som berör vår civilisation. Det har bland annat handlat om klimatet och miljön och om den globala energikrisen som världen står inför. Hur ska världen kunna räddas när alla dessa kriser uppträder samtidigt?

Bo Zackrisson har läst David Jonstads bok *Kollaps* som diskuterar de oerhörda utmaningar som vår värld står inför.

Redan idag lever två miljarder människor under fattighedsgränsen och skillnaderna mellan dem som har mest och dem som har minst ökar i accelererande takt. Många talar om att en total kollaps är nära förestående. En del beskriver denna kollaps som en domedag där jorden kommer att gå under i rök och damm. Andra beskriver kollapsen som en mera utdragen process där förändringarna kommer att gå så långsamt att vi inte kommer att märka dem. Jag skrev om Michael Rupperts mardrömsscenario i 2000-Talets Vetenskap nr 3/2009 som exempel på en domedagspredikant.

I vår kommer det ut en rad böcker i Sverige som handlar om just dessa frågor. Eftersom våra folkvalda politiker inte vill prata om saken, då frågan inte ger några röster i valen, så är det viktigt att du sätter dig in i dessa viktiga överlevnadsfrågor

stad som även är chefredaktör för det alldeles utmärkta miljömagasinet *Effekt*.

Det intressanta med just denna bok är att Jonstad, trots alla kriser vi står inför, ändå uttrycker en viss optimism. Loppet är inte kört. Vi kan själva hantera framtidens utmaningar om vi bara förstår hur vi ska gå till väga.

Framstegsmyterna

Vi som är födda under 1900-talets senare hälft har aldrig upplevt några stora katastrofer. Allt har bara blivit bättre och bättre. Högre levnadsstandard och större frihet för nästan alla. Teknikutvecklingen har varit enorm och flera miljarder människor har dragit nytta av alla dessa framsteg. Det är lätt att tro att denna utveckling har kommit för att stanna för evigt. Visserligen har vi upplevt en och annan börskrasch, en och annan kris i ekonomin, men efter något år har de tillfälliga kriserna övervunnits och alla hjul har börjat rulla igen med allt högre

Ny bok: *Kollaps! Livet vid civilisationens slut*. David Jonstad. Ordfront, 2012..

medan tid är. Då blir det nämligen lättare att förstå vad som väntar oss och det blir enklare att inse att vi behöver ställa om. En av dessa böcker bär titeln *Kollaps – Livet vid civilisationens slut* (Ordfront, 2012) och är skriven av journalisten David Jon-

stad som även är chefredaktör för det alldeles utmärkta miljömagasinet *Effekt*. Det intressanta med just denna bok är att Jonstad, trots alla kriser vi står inför, ändå uttrycker en viss optimism. Loppet är inte kört. Vi kan själva hantera framtidens utmaningar om vi bara förstår hur vi ska gå till väga.

som ”vanligt”. Vi ska bara fixa några saker först.

Problembeskrivningen

Det börjar dock bli alltmer tydligt att något har hänt som gjort att det gått grus i maskineriet. Sedan år 2000 har vi hunnit uppleva tre stora kriser och vi befinner oss just nu i den djupaste sedan 1930-talets depression. Vad än våra politiker hittar på, så vägrar konjunkturen att resa sig. En viktig faktor i sammanhanget är att den billiga ener-

Oljan utgör nämligen civilisationens blodomlopp, skriver Jonstad och citerar USA:s energidepartement.

gins era är slut. Oljan utgör nämligen civilisationens blodomlopp, skriver Jonstad och citerar USA:s energidepartement. Jonstad talar om de tre E:na: *energi, ekologi och ekonomi*. Tittar man på statistiken, så ser man att från 1900-talets början fram till idag så har alla tillväxtkurvor pekats rakt upp i himlen. Sedan år 2005 har det dock slagit stopp i maskin, konstaterar Jonstad. Den enskilt största orsaken till detta är att våra nuvarande komplexa samhällen kräver en ständig och ökande tillgång till bil-

lig energi. Jonstad skriver:

“Industrisamhället har kunnat maximera sitt energiflöde genom att skaffa sig tillträde till naturens eget energilager. Jämfört med priset på slavarbetskraft i historien eller kostnader för erövringskrig är energislavar i form av kol och olja nästan gratis. En liter olja – som under lång tid haft samma pris som ett par äpplen – motsvarar omkring 150 timmars hårt kroppsarbete.”

För att tillväxten i våra moderna samhällen ska kunna hållas uppe, krävs det att tillgången på billig energi inte stryps. Vi måste hitta ny olja motsvarande fem nya Saudiarabien för att framtidens globala tillväxtkalkyler ska hålla.

Eftersom vi idag vet att Peak Oil, oljetoppen, inträffade för sisådär fem år sedan, bör vi förstå att den civilisation som vi lärt känna och betrakta som ett normaltillstånd står inför väldiga problem. Fast problemen slutar inte här, konstaterar Jonstad. Vi börjar nämligen närma oss utvinningstoppen för ett antal andra livsviktiga ämnen. De sällsynta jordsartsmetallerna är ett exempel. De används i mobiltelefoner, tv-apparater, kylskåp, datorer, solpaneler, vindkraftverk och lågenergilampor. Anmärkningsvärt i sammanhanget är att Kina står för 95 procent av produktionen och utvinningen av dessa sällsynta metaller. Kina har meddelat omvärlden att man

Ny litteratur

Oljetoppen, Peak Oil, inträffade för ungefär fem år sedan. Sen dess har det inte gått att utvinna mer olja, vilket gjort att tillväxten gått in i väggen. Upproren i Arabvärlden och den ekonomiska krisen i Europa och USA visar att när tillväxten går i stå utlöses stora konvulsioner. Ingen vet för närvarande hur detta dilemma ska lösas. En lösning tros vara att våra politiker åker till Bryssel som skottspolar fram och åter. David Jonstad förespråkar andra lösningar.

avser att minska exporten av dessa, eftersom man behöver dem själv.

Ett annat orosmoment är den kommande bristen på fosfor. Utan fosfor – inget liv på Jorden. Fosfor ingår som en viktig komponent i all konstgödsel, som är en förutsättning för det resurs- och energislukande moderna jordbruket.

I teorin är det lätt att lösa detta problem. Det är bara att göra jordbruket kretsloppsanpassat. Detta kräver dock en radikal omläggning av jordbruket, från indus-

likt ett första tecken på vad som händer med samhället när tillväxten inte längre kan kommenderas fram.

Under de senaste 100 åren har den ständiga tillväxten räddat Jorden från att kollapsa ekonomiskt och socialt. Så länge det finns tillväxt finns det hopp, vilket gör att inkomstskillnader kan tolereras. Bara tillräckligt många får det lite bättre. När tillväxten går in i väggen och den bakade kakan inte blir större, kommer konflikterna upp till ytan. Trots de senaste 100

skuren välfärd och öka samhällsklyftor talar våra folkvalda tyst om.

Grunden är det ojämlika utbytet av varor och tjänster

Många ekonomer, samhällsanalytiker och ingenjörer som deltar i debatten menar att vi inte behöver oroa oss så mycket för framtiden. Historien visar nämligen att mänskligheten när den utsätts för prövningar alltid hittar nya innovativa lösningar på de problem som behöver lösas. Med ny teknik fixar vi det mesta. Ingen fara på taket.

Jonstad beskriver hur det gick till när Storbritannien på 1700-talet banade väg för den industriella revolutionen. Den industriella revolutionen var inte något som smarta människor hittade på, utan den var frukten av en tapper kamp av ett samhälle med ryggen mot ekologins vägg. Storbritannien hade tillsammans med resten av Europa skaffat sig ett ekonomiskt övertag tack vare den sedan länge pågående koloniseringen av andra världsdelar. På så sätt tillskansade man sig stora värden på ett enkelt och billigt sätt. Grundförutsättning var det ojämna utbytet. Med det menas att stora värden omfördelades från Syd till Nord, från periferi till centrum. Utan att "vi" betalade för kalaset. Idag fortsätter och förstärks detta ojämlika utbytesförhållande. Tidskrävande arbeten som att sy kläder och tillverka elektronikprylar görs i ekonomins utkanter till extremt låga löner

Eftersom vi bara har en planet går det på sin höjd att försörja två miljarder människor med svensk levnadsstandard.

triell till ekologisk jordbruksproduktion. I den industrialiserade världen finns inte en sådan omläggning på kartan.

Jonstad kommer fram till den inte överraskande slutsatsen att dagens civilisation inte är möjlig i ett längre perspektiv. Eftersom vi bara har en planet, går det på sin höjd att försörja två miljarder människor med svensk levnadsstandard. Med dagens 7 miljarder människor, som kommer att växa till 9 miljarder år 2050, inser vi att vi inom en nära framtid kommer att stå inför enorma konflikter. Redan idag ser vi att sådana konflikter pågår. Titta bara på vad som händer i Nordafrika och i övriga arabvärlden. Den ekonomiska krisen i Europa och den sociala oron i dess spår är sanno-

årens enorma ekonomiska tillväxt så utlöstes två förödande världskrig under 1900-talet. Vad har vi då inte att vänta oss när tillväxt inte längre är möjlig eller när vi kommer att se världsekonomin krympa? Inte så underligt kanske att europeiska politiker uppträder allt mer panikartat och tvingar demokratiskt valda regimer att avgå.

För närvarande lyckas världen att hjälpligt hålla ekonomin flytande genom att pumpa in astronomiska kapitalbelopp som bankerna skapar ur tomma intet. På så sätt har man hittills lyckats sparka burken framför sig utefter vägen. Men dessa lån ska betalas. Att det blir vi skattebetalare som kommer att få betala detta med ned-

Först dammsugs havet utanför Västafrikas kust på foderfisk. Foderfisken mals till fiskmjöl som skeppas till Norges laxodlingar. Den odlade laxen transporteras till Thailand där den rensas och fileas. Därefter skeppas filéerna tillbaka till Europa och hamnar slutligen på min tallrik på sushirestaurangen i Högdalens centrum. Mums!

och konsumeras av oss på H&M och Media Markt eller IKEA.

Ta bara en sån sak som när jag går in på min sushirestaurang i Högdalens centrum och beställer dagens lunch för 75 spänn. Hur kan laxbitarna på tallriken vara så billiga? Häng nu med i svängarna när David Jonstad beskriver hur ”kretsloppet” ser ut. Först dammsugs havet utanför Västafrikas kust på foderfisk. Foderfisken mals till fiskmjöl som skeppas till Norges laxodlingar. Den odlade laxen transporteras till Thailand där den rensas och fileas. Därefter skeppas filéerna tillbaka till Europa och hamnar slutligen på min tallrik på sushirestaurangen. Mums! Så enkelt går det att beskriva det obeskrivliga resursslöseri på vilken myten om det globaliserade paradiset vilar.

Myten om det effektiva jordbruket

Men, säger någon, tänk på att allt görs så mycket effektivare idag! Det sparar massor av energi. Ta jordbruket som exempel. Jonstad berättar om den högindustrialiserade amerikanske industribonden och gör en jämförelse med hackejordbrukaren i Gambia. Vad man då ofta glömmer är att räkna in all den samlade energi som krävs för att den amerikanske industrijordbrukaren ska kunna producera så effektivt. Man glömmer all den energi och alla resurser som åtgår till fossila bränslen, till konstgödsel, till bekämpningsmedlen, till

importen av allt djurfoder och till att hålla igång hela infrastrukturen i samband med den industriella livsmedelsproduktionen. Räknar man in allt detta i kalkylen finner man att det högeffektiva och högindustriella jordbruket är väldigt ineffektivt och enastående resurskrävande jämfört med den gambianske bondens kretsloppsanpassade hackejordbruk.

Jag har ingen anledning att ifrågasätta David Jonstads räkneexempel, det förefaller både rimligt och trovärdigt.

Hur ska detta sluta?

Till sist kommer vi till frågan hur vi människor ska förbereda oss för att kunna överleva i ett samhälle utan ständig tillväxt och utan obegränsad tillgång på billig energi. David Jonstad är tydlig med att välfärds-samhällets dagar sannolikt är räknade. Inget konstigt i sig eftersom nedmonteringen började redan för många år sedan. Vi bör se det utvecklade välfärdssamhällets epok som en parentes i historien. Det var en produkt av tillväxtsamhällets blomstringstid. Vi måste nog räkna med att motsättningarna mellan de som har och de som inte har kommer att öka.

I Sverige saknas idag i stort sett beredskap för ett samhälle under knapphet. Detta trots att vi måste importera hälften av den mat vi behöver. Under Andra Världskriget kunde vi klara oss genom att staten gick in och ransonerade det lilla vi hade.

En statlig utredning har slagit fast att ransonering måste undvikas till nästan varje pris. Ransonering kan bli aktuell först när folk ligger och dör i drivor på gatorna. Orsaken till detta är enkel. En tydligt uttalad ransoneringslinje står enligt samma utredning i strid med EG-fördraget!

Utredningen slår fast att ”det får anses som mycket ingripande att det offentliga styr över privata resurser” och ”den enskildes intresse av att fritt förfoga över sin egendom väger normalt tyngre än allmänhetens intresse av att få tillgång till knappa varor”.

På det personliga planet får man laga efter läge. Se till att man försöker planera sitt liv så att man klarar sig och sina närmaste om krisen skulle bli akut. En brännande och obesvarad fråga är hur vi människor kommer att bete oss när nöden står för dörren. Kommer vi att börja samarbeta eller kommer vi att låta djungelns lag gälla?

Ett känt ordspråk är att ”när krubban är tom, bits hästarna”. Vi vet också att krislägen kan framkalla plundringar och våld i stor skala. Uppgiften att bygga ett hållbart och kretsloppsanpassat samhälle kvarstår. David Jonstad har bidragit till att vi förstår nödvändigheten av att börja bygga detta samhälle. Vad väntar du på?

Bo Zackrisson